

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exemplorum Libri Tres

Liber Primus Siue Vis Et Virtus Exemplorum, Hoc est, Solatia Et Documenta
- Hæc Moribus, Illa Temporibus Nostris Adhibita

Stengel, Georg

Ingolstadii, Anno M.DC.L.

Caput XXXV. Indicatur generatim multitudo, varietas & constantia eorum,
qui in martyrijs exultauerunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48162](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48162)

que patientiam æquè ac paupertatem, humilitatem, obedientiam, sui mundi que contemptum, ut ait D. Bernardus. Hinc est, quòd S. Andreas affirmet, *crucem decorem & pulchritudinem de membris Domini suscepisse, & desiderabilem factam esse: quia in corpore Christi dedicata est, & ex membrorum eius margaritis ornata.* Quod non tam de ligno, quàm de tormento, Christi causâ suscepto, est accipiendum. Quamquam & de ligno Lactantius rectè canat: *Flecte genu, lignumq; crucis venerabile adora.* Et Ecclesia: *Arbor decora & fulgida, Ornata Regis purpura, Electa digno stipe, Tam sancta membra tangere.*

VI.

S. Cyprian.
de Laud.
Martyrij,

Hebr. 12. 11-

S. Bern. ser.
2. de S. An-
drea

Quod si de ligno asseritur, quanto magis de eo, quem non lignum modò, sed etiam passio Christi Christo vnit sociatque, & quodammodo in Christum transformat! *Martyrio*, ait Sanctus Cyprianus, *velut socio Christi cruore decoraris.* Hinc crux etfi, antequam eam ascenderet Dominus, timorem terrenum habuerit, ut S. Andreas dixit, iam tamen amorem caelestem obtinet, & pro voto suscipitur; scitur enim à credentibus, quanta intra illam gaudia habeantur, quanta munera præparata. Quod sciuerunt omnes, quos memoraturi sumus. Qui proinde conceptissimis verbis subscribunt illi Apostolico dicto: *Omnia disciplina in presenti quidem videtur non esse gaudij, sed mœroris: postea autem fructum pacatissimum exercitatus per eam, reddet iustitie.* Utinam & nos subscribamus, crucemq; ad D. Andreae normam salutare discamus. De quo crucem tam cupienter salutante, *Obsecro, fratres,* ait S. Bernardus, *homo est, qui loquitur hac; an non est homo, sed Angelus, aut nona aliqua creatura? homo planè similis nobis passibilis.* Ut proinde non sit contra humanam disciplinam, crucem cum gaudio salutare.

CAPVT XXXV.

Indicatur generatim multitudo, varietas, & constantia eorum, qui in martyrij exultauerunt.

I.

NON vna tantùm in cælo stella lucet, sed multis ornatum est sideribus firmamentum, ut splendorem astrorum etiam ipsa commendaret multitudo. Neque pictissima pratorum virentium lætitia vno aut flore, aut colore distin-

distinguitur, in terris; sed hinc Pæonia, inde Narcissus, aliunde rosa, liliū, Hyacinthus, aut alia Floræ gratia emicat; vt verna venustas, & purpurâ & argento, & auro, smaragdis beryllisque suis gemmea, numerosam oculis intuentium exhibeat varietatem.

*Vtq̄, satis pingui maduerunt iugera limo,
Nec latebris hiat vlla sitis, tum pectore toto
Incubuit Titan, fecundaq̄ lumina misit,
Protinus innumero tenues examine culmi
Prorupere solo. Pars mollibus humida ripis
Tollitur, illa ingis, hæc valles induit imas.
Qualis inest calo facies, cum luce corusca
Pallida purpureos succendunt sidera vultus.
Primus ab Eois, gelidâ mox alter ab Arcto,
Vnus ab Occiduis, alter micat ignis ab Austris:
Sic facta telluris honos, nunc pectora cernit,
Nunc virides creuisse humeros, fetuq̄, recenti
Exultat, latq̄, suos miratur honores.*

Hanc seu siderum, seu florum frequentiam voluit benignus II.
Deus etiam ad Ecclesiam suam illustrandam, & ad homines fortitudinis exemplis erudiendos adhibere; cum non modò Christum, velut summæ lucis solem, sed etiam Apostolos & Martyres, & alios multa innocenter passos, velut minores ignes, iussit clarissimis virtutum radijs effulgere. *Sic luceat lux vestra*, ait, Math. 5. 16.
vt exemplo vestro, velut stellis calum, ita Ecclesia vndique exsplendescat. Et Apostolus: *Christi bonus odor sumus*, & veluti 2. Cor. 2. 15.
flores, bonæ vitæ, quin mortis etiam fragrantia, homines suaviter trahimus, ad constantia nostræ exempla moribus exprimenda. Valde enim mortalibus proclive est, vt *gaudere cum gaudentibus* velint. Rom. 12. 15.
Quòd si ergo viderint, tot millia Martyrum in extremis quoque supplicijs gaudentes, cantantes, exultantes, quid aliud dicere possunt, quàm vt & ipsi, in minoribus malis fiant, aut maneant patientes? Age igitur, quod in Christo, quod in Petro, quod in Paulo, quod in Andrea ostendimus, eos ex ipsis tormentis suis mirificam voluptatem percepisse; id etiam in alijs compluribus demonstramus, vt si raritas fortasse nos faceret indiligen-

III.
Ag. 5. 41.

diligentes, saltem ipsa, velut torrens quidam, trahat exemplorum multitudo, faciatque à rebus asperis non inalienos.

Et de reliquis quidem Apostolis, nihil est, quod dubitemus; grauiissimo enim testimonio laudantur, cum de eis dicitur: *Et illi quidem ibant gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.* Credibile ergo est, non minùs Philippum exultanter in suam crucem exiisse, quàm Andreas exiit in suam; nec alios Apostolos crediderim, minoribus desiderijs, verbera, & vulnera, ac denique ipsam mortem pro Christi diuinitate asserenda sitiuisse: cum & omnes eodem spiritu generosi fuerint, & de vniuersis scribatur, eos *uisse gaudentes à conspectu concilij*, non quòd pro illis pronuntiatum esset, *sed quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.* Causa gaudendi, fuit sententia patiendi. Sed quia de horum alacritate passim constat, transeo ad alios, qui itidem inter immanissimos cruciatus, non modò prompti, sed etiam læti extiterunt.

IV.

Euseb. lib. 8.
hist. Eccles.

Atque in primis oculatum testem producam Eusebium, qui suismet oculis tantam vidit patiendi alacritatem & robur, vt carniſices aptè inferendis, quàm Martyres perferendis doloribus fatigaretur. *Defecerunt, ait, carnificum manus, & sibi inuicem succedentes fatigati sunt: hebetata est acies gladij. Videbam fessos residere tortores, resumere vires, animos reparare, mutare gladios, diem quoq; ipsum non sufficere ad pœnam; nemo tamen omnium, ne puer quidem infans, à morte deterreri potuit: sed hoc vnusquisque metuebat, ne dum celerem sol vrgens clauderet diem, auulsus à consortio Martyrum remaneret, sic confidentiâ fidei constanter, & fortiter cum lætitiâ, & exultatione mortem presentem, velut æterna vita principia rapiabant. Denique dum priores iuglarentur, reliqui psallentes, & hymnos Deo canentes; locum quisque sui Martyrij expectabat, vt hoc modo etiam extremam vitam spiritum in diuinis laudibus exhalarent.* Hæc ille.

V.

Vbi non solùm vides lætantes, exultantes, & cantantes, inter moriendum, velut cygnos, Martyres; sed etiam intelligis, hanc lætitiâ, exultationem, & cantum, ex fidei fiducia ortum habuisse, qua credebant, *mortem presentem, velut æterna vita principia, esse rapiendam.* Vidimus sæpe, cum donatium militibus

redditur,

redditur, vel congiarium donatur; aut quando vel stips exigui pretij in populum spargitur, vel inter egentes panis frustilla distribuuntur; homines tantâ contentione concurrere, itaq; confluentium turbas stipari, vt vix tandem magno sudore conatuq; compressione ferè suffocatis liceat eluctari. Deus cælum, velut donaticam coronam porrigit, vitam æternam diuite sparsione largitur; cuius felix principium est mors, pro veritate, proque Christi Religione illata. Tantâ ergo Sancti auiditate eam prehensarunt, quantâ ipsum principium æternæ felicitatis.

Idem faceremus & nos, si fide feruidâ crederemus, *mortem presentem, velut æterna vitæ principia, esse rapiendam.* Certè quisquis pro Christo mortem oppetit, charitatis summæ maximum opus se facere sine vlla formidine certus est. Quamuis enim certus in hac vita esse nullus possit, an charitatem ipsam habeat, & adedò, vt docet S. Augustinus ex Apostolo, *tradere corpus suum possit, ita vt ardeat, & tamen charitatem non habere;* tamen si de effectu charitatis quærat, maiorem hac dilectionem nemo habet, quàm vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Ex hoc effectu autem de charitate ipsa, & adedò etiam de gratia, quod est semen principiumque gloriæ ac vitæ æternæ, spes est ducenda. *Mortem ergo presentem lætanti animo sustinuère, quicumque eam, velut æterna vitæ principia, esse rapiendam crediderunt. Quisquis enim Triumphum amat, lætatur principio Triumphi.*

Q. Curtius vbi regnum Sophitis describit, hæc addit: *Nobiles ad venandum canes in ea regione sunt. Latratu abstinere dicuntur, cum videre feram, leonibus maximè infesti. Horum vim vt ostenderet Alexandro (Rex) in conspectu leonem eximia magnitudinis iussit emitti, & IV. omnino admoneri canes qui celeriter feram occupauerunt: cum ex ijs, qui assueverunt talibus ministerijs, vnus canis leoni cum alijs inharentis cruis auellere, & quia non sequebatur, ferro amputare coepit. Nec sic quidem pertinacia victa, rursus aliam partem socare institit, & inde non segniùs inharentem ferro subinde cadebat. Ille in vulnere fera dentes moribundus quoque infixerat. Tantum in illis animalibus ad venandum cupiditatem ingenerasse naturam memoria proditum est, Eandem historiam, licet paulò aliter recenser Strabo,*

VI.

S. Aug serm.
50. de verbis
Dom.
1. Cor. 13.
Ioan. 15.

VII.

Q. Curtius
lib. 9.

Strabo de si-
tu orbis lib.
15. de simili
cane vide
Plin. l. 8. c. 40.

Ac

VIII.
Iust. lib. 2.

Ac ne cui fortè belluina hæc pertinacia, non humana constantia videatur, Cynegiri quoque militis Atheniensis gloria, ait Iustinus, magnis scriptorum laudibus celebrata est; qui post prælii innumeras cedes, cum fugientes hostes ad naues egisset, onustam nauem dextrâ manu tenuit, nec prius dimisit, quàm manum amitteret: tum quoque amputatâ dextrâ, nauem sinistrâ comprehendit; quam & ipsam cum amisset, ad postremum morsu nauem derinuit: tantam in eo virtutem fuisse, ut non tot cadibus fatigatus; non duabus manibus amissis victus; truncus ad postremum, & veluti rabida fera dentibus dimicauerit. Tantum in bestia prædæ, in milite victoriæ retinendæ amor potuit, ut canis prius à se membra sua, quàm se à leone capto auelli sineret; Cynegirus autem se potius vndique truncari, quàm nauem eripi pateretur.

IX.

Longè ardentius Sancti pugnaverunt, qui, cum cælum incensissimâ spe, velut mordicus apprehendissent, certoque sibi persuaderent, mortem præsentem, velut æterna vitæ principia, esse rapidam, passi sunt generosissimè non tantùm dextram sibi, aut sinistram, aut armum amputari; sed minutatim etiam conscindi; sed stylis ferreis, aut æneis graphijs toto corpore compungi; sed clavis ignitis membra configi; sed medium ventrem, ferris lentè per vitalia euntibus, & vtrimque secus reciprocatis, dissecari; sed notis & stigmatè frontem ac tergum inuri; sed sagittis, telis, lanceis pectus & latera penetrari; sed præacutâ sude verubusque per media viscera transigi: sed intra vngues, in pupulas oculorum, ac in tenerimas corporis partes acutissimos calamos inseri; sed, cum manibus & pedibus, linguas, mamillas, aures abscindi, dentes euelli, pellem detrahi, caput fustibus tundi, costas vngulis, vncisque lacerari, ex altissimis scopulis præcipitari, equis indomitis raptari, feris belluisque obijci, in aquas iactari, viuos se terrâ obrui, aut in fornaces, aut calcarias includi, inque æneos dirissimè candentes tauros, Phalaridis immanitate, immitti, hilares, & ad miraculum vsque ludentes sustinuerunt.

X.

Nimirum si cacodæmoni ea vel ars, vel fallacia est, ut mancipia sua in ipsis torturis subinde faciat nihil doloris sentire; multò magis Numini ea potentia est, ut suorum seruorum cruciatus possit mitigare: immò ut, inter non mitigatos cruciatus, ita robur.

bur eorum confirmet, vt supplicia extrema sentientes exultent. Robur autem tam grande addit, vt eo nixi, dum sibi persuadent, mortem presentem, velut aeterna vita principia, esse rapiendam, libera voce exclament, Vre, seca, lacera, tortor, non sunt condigna passiones huius temporis ad futuram gloriam qua reuelabitur in nobis; praestat dolere aliquantulum quam aeternum, & in Simpulo, vt dicitur, quam in mari fluctus excitare.

Rom. 6, 18

CAPVT XXXVI.

Crucis quam bona mansio, felixque mutatio: & S. Ignatij Martyris alacritas patiendi.

Eteres Iuriconsulti, praesentes tantum cruciatus cum intuerentur, neque animi Christiani generositatem vel agnoscerent, vel perpenderent, equuleum, teste Brissonio, malam mansionem solebant appellare. Quocirca cum in Iure civili legitur: *Extendatur ad malam mansionem*, perinde est, ac si diceretur: *Extendatur in equuleo*. Qui mala mansio vocatur, crux, istorum loquendi formulam, merebitur pessima mansio nominari. Verum aliter diuini, quam humani juris periti loquuntur. His enim carcer, equuleus, catasta, rota, & ipsa denique crux bona mansio esse iudicatur.

I.

Briffon. lib. de verb. significat.

H. de poenis.

Quod Deus per Ezechielem antè, grandis mysterij loco, detexit his verbis: *Scient omnia ligna regionis, quia ego Dominus humiliavi lignum sublime, & exaltaui lignum humile, & siccaui lignum viride, & frondere feci lignum aridum*. Lignum sublime & viride, fuit lignum scientia boni & mali. Viride planè, quia recens; & sublime, quia de eo dictum est, *In quocumque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri: & eritis sicut Dij, scientes bonum & malum*. Quid enim Dijs aut scientiam Deorum tublimius? Lignum humile & aridum, erat lignum crucis, quo nihil contemptius, aut abominabilius, adeò, vt, tamquam a mala mansione, omnes ab infelici hac arbore quam maxime abhorrerent.

II.

Ad lignum illud sublime extendit manum suam Adamus: ad hoc humile extendit manum Christus. Sublimi ligno Adamus ex futuris scientibus, nos fecit ignorantes: humili ligno Christi

III.

S

stus